

Про організації та проекти, що діють в Україні, які можуть надавати українським громадам підтримку для розширення міжнародних муніципальних партнерств

При підготовці цих рекомендацій Міністерство розвитку громад та територій України звернулось до діючих програм і проектів технічної допомоги, які допомагають українським територіальним громадам і підтримують процеси децентралізації в Україні. Біль-

шість з них підтримують міжнародні обміни, залучення міжнародного досвіду, участь представників українських ОМС в міжнародних заходах, де вони можуть встановлювати нові зв'язки з колегами з інших країн.

Перелік проектів міжнародної технічної допомоги, бенефіціаром яких є Міністерство розвитку громад та територій України і які надають підтримку в тому числі українським громадам, з посиланням на їх сторінки можна переглянути на сайті Міністерства:

<https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/international-cooperation/mizhnarodna-tehnichna-dopomoga/diyuchi-proyekty-mtd/perelik-diyuchyh-proektiv-mizhnarodnoyi-tehnichnoyi-dopomogy-stanom-nalyutyj-2021-roku/>

Важливо!

Нижче наведено інформацію, яку згадані проекти і програми до 31.10.2022 року надали щодо активностей, безпосередньо пов'язаних з налагодженням партнерств українських громад з

муніципалітетами з інших країн. Цей напрям активності для таких програм і проектів стає в нинішні дні все більш актуальним, тому наповнення цього розділу буде оновлюватися.

5.1 Програми і проекти Ради Європи в підтримці співпраці українських і закордонних муніципалітетів

Децентралізація і підтримка місцевого самоврядування — один з пріоритетів Ради Європи²⁹. Вже понад 10 років Рада Європи в рамках своїх про-

ектів і програм, сфокусованих на цьому пріоритеті, надає підтримку громадам України в налагодженні партнерств з муніципалітетами з інших країн.

²⁹ Часто плутають Раду Європи, яка не є структурою ЄС, і Європейську Раду, яка є вищим політичним органом ЄС. Рада Європи є провідною організацією на європейському континенті із захисту прав людини, демократії і верховенства права. Вона нараховує 46 держав-членів (Рада Європи єдина провідна міжнародна організація, яка виключила зі свого складу Російську Федерацію після її повномасштабного вторгнення в Україну), серед яких є всі країни-члени ЄС, але не тільки. Україна є членом Ради Європи з 1995 року.

Програма «Децентралізація і реформа публічної адміністрації в Україні»

<https://www.slg-coe.org.ua/>

<https://www.facebook.com/slgcoe/>

Ця програма координується Генеральним директором демократії і людської гідності (**Directorate General of Democracy and Human Dignity**). Вона тісно співпрацює з асоціаціями ОМС, профільним комітетом Верховної Ради і Мінрегіоном в питаннях децентралізації і реформи місцевого врядування. Громади знають про її численні ініціативи в рамках децентралізації, зокрема експертизу та супровід основних законопроектів в сфері місцевого самоврядування, надання методичних рекомендацій органам місцевого самоврядування з найактуальніших питань, розробку відповідних навчальних програм та проведення консультацій, конкурс кращих практик місцевого самоврядування, конкурс журналістських робіт на тему децентралізації, тренінгову програму «Академія лідерства», щорічні соціологічні дослідження у сфері місцевого самоврядування та територіальної організації влади, дослідження навчальних потреб органів місцевого самоврядування, інші цільові заходи на запит української сторони.

Особливістю роботи Програми є те, що в багатьох своїх проектах вона спирається на підтримку **Центру експертизи доброго врядування Ради Європи**³⁰, основним завданням якого є вдосконалення законодавства у сфері децентралізації та публічної адміністрації, зміцнення інституційної спроможності місцевої, регіональної

та центральної влади. Зокрема, Центр розробив низку практичних посібників і методологій з актуальних питань місцевого самоврядування та публічного адміністрування, в тому числі вже неодноразово згаданий Toolkit C2C, на який автори спирались при підготовці цих рекомендацій.

Крім того, Програма тісно співпрацює з Європейським комітетом з питань демократії і врядування (CDDG)³¹, який є міжурядовим форумом Ради Європи, де представники/-ці держав-членів збираються для розробки європейських стандартів (рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи, настанов, звітів), для обміну інформацією та спостереженнями щодо стану демократичного врядування в Європі, і працюють разом над зміцненням демократичних інститутів на всіх рівнях.

На початку повномасштабного вторгнення у березні-квітні 2022 року Програма у співпраці з Мінрегіоном та разом з іншими партнерами провела **онлайн-марафон «Єднання місцевого самоврядування світу задля благополуччя людей і миру»**³². Під час п'яти онлайн-заходів мери українських громад мали можливість донести своїм колегам — представникам/-цям муніципалітетів та медіа з 35 країн світу правду про події в Україні, визначити першочергові потреби допомоги, заручитися підтримкою та налагодити двосторонні контакти.

Розробка цих рекомендацій здійснюється за підтримки Програми, яка планує також і в подальшому сприяти розвитку партнерств українських громад з муніципалітетами з країн, членів Ради Європи.

³⁰ <https://www.coe.int/en/web/good-governance/centre-of-expertise>

³¹ <https://www.coe.int/en/web/good-governance/cddg>

³² <https://decentralization.gov.ua/news/14792>

Конгрес місцевих і регіональних влад і проєкт «Посилення демократії та довіри на місцевому рівні в Україні»

<https://www.coe.int/en/web/congress/home>

<https://www.coe.int/uk/web/kyiv/strengthening-democracy-and-building-trust-at-local-level-in-ukraine>

Конгрес місцевих і регіональних влад — один з органів Ради Європи, який складається з представників ОМС регіонального і місцевого рівня і відповідальний за зміцнення місцевої та регіональної демократії в державах-членах і моніторинг застосування Європейської хартії місцевого самоврядування. Його члени за результатами обговорень формують політики і рекомендації для виконавчих органів Ради Європи.

В Україні Конгрес виконує проєкт «Посилення демократії та довіри на місцевому рівні в Україні», який надає підтримку процесу децентралізації та впровадженню кращих практик місцевої демократії шляхом залучення міжнародної та місцевої експертизи та проведення заходів, спрямованих на інституційний розвиток, включно навчання, семінари, ознайомчі візити, обмін досвідом за участі членів делегацій у Конгресі з України та інших країн-членів Ради Європи.

В питаннях розвитку партнерств для українських громад Конгрес взаємодіє з Асоціацією міст України, патронує платформу Cities4cities, бере участь в ініціативі Європейський альянс міст та регіонів для відбудови України.

Програма Intercultural Cities (ICC, «Інтеркультурні міста»)

<https://www.coe.int/en/web/interculturalcities>

[The Ukrainian Intercultural cities network \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/network)

Програма спрямована на підтримку органів місцевого самоврядування у впровадженні моделі «інтеркультурного міста», яку можна визначити наступним чином: в інтеркультурному місті проживає різноманітне населення, що складається, зокрема, з представників різного походження, різних національностей, мов, релігій і вірувань. Більшість громадян/-ок сприймають таку різноманітність як ресурс, а не як проблему, і згодні з тим, що всі культури, зберігаючи свою самоідентичність, набувають нових форм, зустрічаючись у публічному просторі.

Програма Координується Генеральним директором демократії і людської гідності. Її учасниками є 156 міст з 32 країн світу, у тому числі шість українських міст (Вінниця, Луцьк, Мелітополь, Павлоград, Одеса та Суми), об'єднаних у Мережу інтеркультурних міст України (ICC-UA).

З перших днів після початку повномасштабного російського вторгнення міста-учасники програми виразили солідарність з Україною і готовність підтримки по прийому і інтеграції біженців/-ок з України³³.

Платформа E-DEN

[EDEN \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/network)

Члени Ради Європи розпочали у 2009 році дослідження труднощів і перешкод, які заважають транскордонній

³³ [Intercultural Cities: #StandWithUkraine \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/web/interculturalcities/network)

співпраці, і домовилися в подальшому регулярно оновлювати інформацію. Сьогодні E-DEN містить понад 630 тематичних досліджень із транскордонного співробітництва, що охоплюють різні теми (наприклад, охорона здоров'я, навколишнє середовище, адміністрація тощо), якими поділилися 56 учасників (наприклад, установи, місцеві адміністрації, єврорегіони тощо) з 24 європейських країн.

E-DEN є інтегрованим цифровим середовищем для консультацій, доступу до тематичних досліджень та міжмуніципальних горизонтальних обмінів передовою практикою.

Програма Cultural Routes of the Council of Europe («Культурні маршрути Ради Європи»)

[Cultural Routes \(coe.int\)](https://www.coe.int)

Програма «Культурні маршрути»

була започаткована Радою Європи в 1987 році. Завдяки цій своїй програмі Рада Європи пропонує модель транснаціонального культурного та туристичного менеджменту та забезпечує синергію між національними, регіональними та місцевими органами влади та широким колом асоціацій та соціально-економічних учасників.

Понад 45 культурних маршрутів Ради Європи охоплюють низку різноманітних тем, від архітектури та ландшафту до релігійних впливів, від гастрономії та нематеріальної спадщини до основних діячів європейського мистецтва, музики та літератури. Мережі здійснюють інноваційну діяльність і проекти, що стосуються п'яти основних пріоритетних сфер діяльності: співробітництво в дослідженнях і розробках; зміцнення пам'яті, історії та європейської спадщини; культурні та освітні обміни для молодих європейців; сучасна культурно-мистецька

Довідково

Рада Європи реалізує в Україні ще низку проектів і програм, які мають компоненти, що реалізуються на рівні громад в рамках Плану дій Ради Європи для України. Координацію програм і проектів Ради Європи в Україні здійснює Офіс Ради Європи в Україні, який офіційно почав працювати з жовтня 2006 року.

<https://www.coe.int/uk/web/kyiv>

kyiv@coe.int

5.2. Проект «Муніципальні партнерства з Україною» SKEW Engagement Global

<https://skew.engagement-global.de/golovna.html>

Муніципалітети Німеччини та України, які мають партнерські відносини чи бажають їх налагодити, можуть скористатися підтримкою сервісної служби «Міста в Єдиному світі» (SKEW) агентства Engagement Global gGmbH. SKEW підтримує обмін досвідом, інформує, організовує навчання та підвищення кваліфікації, сприяє налагодженню

статися підтримкою сервісної служби «Міста в Єдиному світі» (SKEW) агентства Engagement Global gGmbH. SKEW підтримує обмін досвідом, інформує, організовує навчання та підвищення кваліфікації, сприяє налагодженню

зв'язків, а також пропонує кадрові та фінансові інструменти підтримки.

SKEW реалізує проєкту «Партнерство з муніципалітетами України», метою якого є підтримка процесу децентралізації в Україні саме шляхом підтримки існуючих муніципальних партнерства та налагодження нових. Підтримка включає консультації місцевих органів влади в обох країнах, фінансування поїздок експертів, організацію нетворкінгу та навчальних заходів.

Проєкт отримує заявки про зацікавленість в налагодження нових партнерств від українських громад і підтримує пошук німецьких партнерів. Процес підбору потенційного партнера включає аналіз профілів громад за такими критеріями, як розмір, розташування, економічна діяльність і сфери інтересів. Організація перших зустрічей потенційних партнерів зазвичай підтримується фінансово та усним переказом. В подальшому партнерствам надається також підтримка для організації обміну ноу-хау та ідентифікації проєктних ідей, тощо. Консультації та підтримку українських громад надає національний координатор, який знаходиться в головному офісі GIZ, і три

регіональні координатори, які уклали контракти завдяки співпраці з німецькою фундацією.

Фінансова підтримка німецько-українських партнерських проєктів здійснюється через Фонд малих проєктів для місцевої політики розвитку Engagement Global/SKEW з коштів Федерального Міністерства економічної співпраці і розвитку. Субсидуються проєкти з галузі політики комунального розвитку, як, наприклад, проєкти у сфері стратегічного розвитку міст, енергозбереження, освіти, підвищення кваліфікації тощо. Гранти з **Фонду малих проєктів** надаються у розмірі від 1 000 до 50 000 євро.

Наразі є біля 90 дружніх контактів та офіційних партнерств між муніципалітетами обох країн. З початком повномасштабної російської агресії проти України SKEW активізував пошук українських партнерів також за запитом німецьких міст.

У жовтні 2022 року партнери зібралися на п'яту німецько-українську конференцію муніципального партнерства в Аугсбурзі (ФРН), в якій взяли участь представники/-ці понад 100 муніципалітетів.

5.3. Програма U-LEAD with Europe (U-LEAD з Європою: Підтримка реформи децентралізації в Україні

<https://u-lead.org.ua/>

<https://www.facebook.com/ULEADwithEurope/about>

Програма U-LEAD з Європою (Ukraine — Local Empowerment, Accountability and Development,

Україна — підсилення на місцях, підзвітність і розвиток) є програмою співпраці між українським урядом, Європейським Союзом та його державами-членами Німеччиною, Швецією, Польщею, Данією, Естонією та Словенією у створенні багаторівневої системи управління, яка є прозорою, підзвіт-

ною та відповідає на потреби громадян/-ок України. Програма стартувала у 2016 році, зараз впроваджується її друга фаза.

Розвиток партнерських відносин українських громад з муніципалітетами країн ЄС в рамках програми U-LEAD було виділено в окреме завдання. З цією метою U-LEAD започаткувала ініціативу «Мости довіри: розширення можливостей громад з України та Європейського Союзу», до якої залучено уже 13 країн ЄС. У рамках її реалізації U-LEAD співпрацює з *Радою європейських муніципалітетів та регіонів (CEMR)* (див.), *ПЛАТФОРМОЮ* (див.), з *Комітетом регіонів ЄС (CoR — див.)*, сервісною службою «Міста в Єдиному світі» (SKEW — див.), українськими асоціаціями ОМС, іншими партнерами.

Налагодження партнерських відносин відбувалось через організацію прямих контактів та начальних візитів, а з початку пандемії коронавірусу COVID-19 — у форматі онлайн-форумів «Мости довіри: Солідарність мерів».

Формат двосторонніх Форумів солідарності з муніципалітетами Польщі, Словаччини, Словенії, Франції та інших країн ЄС U-LEAD використовує і після

24 лютого для залучення муніципалітетів цих країн до надання гуманітарної допомоги українським громадам, організації спільних акцій солідарності, встановлення нових партнерств.

U-LEAD і в подальшому буде долучатися до розвитку співпраці між муніципалітетами зі своєю мережею муніципальних партнерств. Зокрема планує укласти угоду з Асоціацією міст України (АМУ) і Радою європейських муніципалітетів та регіонів (CEMR) для підтримки міжнародних муніципальних партнерств, які є членами Європейського альянсу міст та регіонів для відбудови України (див.). Асоціації-учасники альянсу, зокрема з країн ЄС, уже отримали запит від Комітету регіонів (CoR) ділитися своїм досвідом у рамках ініціативи «Мости довіри».

З огляду на ресурси, які надаються ЄС для відбудови України, буде організовано серію тренінгів з фінансування ЄС та проектного менеджменту для представників українських громад. Асоціації також поширять інформацію щодо можливостей національного фінансування для підтримки спільних проектів громад України і країн-членів ЄС.

5.4. Програма USAID DOBRE («Децентралізація приносить кращі результати та ефективність»)

Програма DOBRE на вебсайті Українського кризового медіа-центру — <https://uacrisis.org/uk/decentralizaciya>, <https://uacrisis.org/uk/section/decentralization>

YouTube-канал #DOBREпрактики — <https://www.youtube.com/channel/UCnktaySHbi92021PSzOgeBA>

Програма DOBRE у Фейсбук — <https://www.facebook.com/decentralizationisdobre>

Програма DOBRE на порталі Децентралізація — <https://decentralization.gov.ua/news/tag/ekspertno-dobre>

Програма USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) — це багаторічна програма (2016-2022, 2022-2025), що виконується міжнародною організацією Global Communities та фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID). Програма DOBRE працює для надання допомоги територіальним громадам (ТГ) в Україні, щоб долати виклики та використовувати можливості, які дає децентралізація, через поліпшення місцевого самоврядування і підвищення рівня залучення громадян/-ок до вироблення положень та прийняття рішень. Партнерами Global Communities у консорціумі виконавців Програми DOBRE є Український кризовий медіа-центр; Фонд розвитку місцевої демократії (FSLD/FRDL) та Малопольська школа державного управління при Краківському університеті економіки (MSAP/UEK) Республіки Польща.

Програма DOBRE надавала можливість українським громадам значно розширити коло спілкування та знайти партнерів за кордоном, організуючи на регулярній основі навчально-ознайомчі поїздки до таких країн як Польща (у партнерстві з Фондом розвитку місцевої демократії (FRDL)) та Сполучені Штати Америки (у партнерстві з Міжнародною асоціацією управління містами та громадами (ICMA)), а також сприяючи участі представників українських громад у міжнародних конференціях та заходах.

DOBRE допомогла двом українським асоціаціям ОМС — Асоціації об'єднаних територіальних громад (АОТГ) та Асоціація міст України (АМУ) — стати членами Міжнародної асоціації управління містами та громадами (ICMA), яка є провідною організацією

професіоналів місцевого самоврядування.

Після 24.02.2022 року Програмою проводилася робота з різними міжнародними асоціаціями та організаціями щодо можливого забезпечення поточної співпраці українських і закордонних громад та надання міжнародної гуманітарної допомоги.

Програма DOBRE планує на наступний період 2023-2025 років для своїх громад-партнерів з 10 областей України (Харківської, Чернігівської, Запорізької, Івано-Франківської, Тернопільської, Миколаївської, Херсонської, Чернівецької, Миколаївської та Кіровоградської) розробити та впровадити цільову програму «Міжнародне партнерство/Міжнародне менторство». У її рамках планується забезпечити цілеспрямований пошук відповідних міжнародних партнерів для українських громад, надавати допомогу для створення дієвої пари партнерів «українська громада-іноземна громада», за можливості організувати візити до громад в Україні та за кордоном, надавати повну консультативно-методичну допомогу громадам по виявленню ключових напрямів співпраці та заключення міжнародних угод про співпрацю, проведено навчання для удосконалення навичок українських громад щодо організації та реалізації роботи з іноземними громадами-партнерами.

5.5. Шведсько-український проєкт «Підтримка децентралізації в Україні»

<http://sklinternational.org.ua/ua/>

<https://www.facebook.com/SKLInternational.org.ua/>

<https://unitedforua.org/>

Проєкт «Підтримка децентралізації в Україні» здійснюється з 2014 року до кінця 2023 року за кошти уряду королівства Швеція компанією SALAR International (раніше SKL International), яка підпорядкована Шведської асоціації місцевих влад і регіонів (Swedish Association of Local Authorities and Regions, SALAR). Його мета — надання допомоги у впровадженні реформи децентралізації влади та забезпечення її довгострокового впливу шляхом вдосконалення місцевого самоврядування та надання послуг.

До початку повномасштабної російської агресії проєкт розвивав стосунки українських громад із зарубіжними партнерами в ході навчальних поїздок та інших активностей, але цілеспрямовані дії в налагодженні партнерств не були його окремою метою.

Після 24.02.2022 року проєкт переорієнтував низку своїх активностей саме на цю мету. Було створено портал «Єдині за Україну» (<https://unitedforua.org/uk/>, більш детально про цю платформу згадано у параграфі 2.2. рекомендацій) з профілями українських громад, які шукають міжнародних партнерів. Проєктом надана підтримка громадам у створенні їхніх профілів, здійснюється пошук партнерів за кордоном, надається допомога з організації перших зустрічей, сприяння контактам та поїздкам українських мерів для відвідування заходів за кордоном за участю мерів інших країн, тощо. У подальшому проєкт планує продовжувати активності, пов'язані з цим напрямом з акцентом зокрема на допомогу українським громадам у процесі євроінтеграції (за аналогом допомоги, які отримували зокрема муніципалітети країн Балтії від скандинавських муніципалітетів-партнерів).

Після 24.02.2022 року проєкт переорієнтував низку своїх активностей саме на цю мету. Було створено портал «Єдині за Україну» (<https://unitedforua.org/uk/>, більш детально про цю платформу згадано у параграфі 2.2. рекомендацій) з профілями українських громад, які шукають міжнародних партнерів. Проєктом надана підтримка громадам у створенні їхніх профілів, здійснюється пошук партнерів за кордоном, надається допомога з організації перших зустрічей, сприяння контактам та поїздкам українських мерів для відвідування заходів за кордоном за участю мерів інших країн, тощо. У подальшому проєкт планує продовжувати активності, пов'язані з цим напрямом з акцентом зокрема на допомогу українським громадам у процесі євроінтеграції (за аналогом допомоги, які отримували зокрема муніципалітети країн Балтії від скандинавських муніципалітетів-партнерів).

5.6. Solidarity Fund Poland (SFPL, Фонд міжнародної солідарності, Польща)

<https://solidarityfund.org.ua/ua/>

<https://solidarityfund.pl/>

Фонд працює під наглядом та за фінансової підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Польщі та реалізує проєкти фінансовані з інших джерел: USAID, Державний департамент США, EuropeAid, IVF, уряд Канади,

FCDO (Великобританія) та GIZ тощо.

В Україні SFPL розпочав свою діяльність у 2011 році. Серед пріоритетних напрямів його роботи — підтримка розвитку територіальних громад в п'ятих напрямках:

соціальні послуги, організує стажування і навчальні поїздки та фінансує

проекти територіальних громад з урахуванням польсько досвіду через Фонд малих проєктів. В рамках цієї співпраці, яка продовжується і зараз, посилюєть-

ся запит з обох сторін на розвиток довгострокових партнерств і SFPL зі свого боку надає їм сприяння.

5.7. Проєкт «Transparent Cities («Прозорі міста»)

<https://transparentcities.in.ua/>

<https://www.facebook.com/transparent.cities.ukraine>

Проєкт «Transparent Cities: електронна платформа взаємодії громадян/-ок та місцевої влади для забезпечення підзвітності та належного врядування» реалізується ГО «Трансперенсі Інтернешнл Україна» з 2017 року за фінансової підтримки ЄС. Представників багатьох громад знайомі з рейтингами прозорості українських міст, які щорічно складав проєкт до 2022 року.

Після початку повномасштабної російської агресії проєкт, орієнтую-

чись перш за все на свою аудиторію — міст-учасників рейтингу прозорості, започаткувала серію публікацій задля популяризації ідеї співпраці з іноземними містами як можливості покращити муніципальне управління та вирішити нагальні проблемні питання, підготував рекомендації для громад з окремих питань розвитку партнерств.

Проєкт планує продовжувати аналітичну активність у цій темі й також у 2023 році повернеться до проведення рейтингу прозорості міст, адаптованого з врахуванням нинішньої ситуації.